

INHOUD

Inleiding	7
Tante Bep en haar nichtjes	10
Bob Hamman: 'Bridge is gebaseerd op logica, maar ze zijn er een taalspel van aan het maken'	23
Pierre Ghestem: 'De Ghestem-conventie? Nooit van gehoord meneer'	32
Ies Maarsssen: 'Finis omnibus rebus'	42
Hans Kreijns: 'Bied niet mooi maar nuttig'	47
Toine van Hoof: 'Ik vond mezelf gewoon de beste'	52
Dagboek van een outsider	59
De grote verdwijntruc	83
Uitgeschakeld: een teleurstellend Formule 1-debuut	91
Benito Garozzo: 'Ik herinner me alleen mijn nederlagen'	95
Het mooiste groene kaartje	104
De robberkoning van Den Haag	111
Brinkkaartjes in Parijs	120
Malmö inside: het EK 2004	125
Hans Melchers: 'Ik zie ze nooit'	153
De affaire Buratti-Lanzarotti: waar of niet waar	159
Enri Leufkens: 'De touwtjes moeten worden aangehaald'	171
Ton Stam: 'Als er geen maatregelen worden genomen, is bridge als topsport ten dode opgeschreven'	177
Juichen of brullen	184
Een merkwaardige nederlaag	187
Een weekje Warschau	189
Hebberig mannetje	213
Ricco van Prooijen: 'Ik speel zo'n vierduizend handjes per dag'	215
Eddy Roosnek: 'Kreijns vond ik maar een rommelaar'	222
Piet Jansen: 'Eerste vereiste voor topspelers is rust'	230
Rose Meltzer: 'Ik heb altijd met partners gespeeld die beter waren dan ik'	239
Anton Maas: 'Liever een steady speler dan een briljante'	247
De eerste week van het wk: 'Ha gozer, dag ventje'	252
Anton Maas: de nabeschouwing	275
Follow the money	280
Verantwoording	286

INLEIDING

Twintig jaar heb ik verslag gedaan van de nationale en internationale bridgewereld. Soms in de krant, meestal in bladen als *IMP* en *Bridge*. Interviews met spelers en sponsors, toernooiverslagen, schandalen van vals spel, de geruchtmakende spellen, de geldstromen. In dit boek heb ik vrijwel al die artikelen bijeengebracht en van commentaar voorzien. Een verslag van een wereld op zichzelf.

Dank zeg ik Marjo Chorus en Jan van Cleeff, hoofdredacteur van respectievelijk *Bridge* en *IMP*. Zij hielpen bij de zoektocht naar interviews en verslagen van vele jaren terug. Ik bedank Toine van Hoof die mij toestemming gaf een ingezonden brief van zijn hand af te drukken. Dank ook aan redacteur Ronald Kerstma voor zijn scherpe rode potlood. En dan is er Rob Donkersloot, jarenlang mijn metgezel op wedstrijden en toernooien. Zijn steun al die tijd kan niet genoeg geprezen worden.

Zomer 2008

PROLOOG

Begin augustus 1990 repeteerde ik voor een theatervoorstelling. Als Nederland met vakantie is, werken de acteurs om half september klaar te zijn voor het nieuwe seizoen. Na een week repetitie gaf de regisseur er de brui aan. Ik weet nog niet waarom. Vervanging bleek op korte termijn niet te vinden. De productieleiding besloot uiteindelijk de zaak af te lasten met behoud van salaris voor de betrokkenen. Het is de enige keer in mijn leven geweest dat ik vier maanden lang een inkomen heb gehad voor niet-verrichte werkzaamheden. Nadat het besluit gevallen was, fietste ik naar Hoenselaar, Amsterdams bekendste bridgesociëteit in die jaren. Ik zat nauwelijks aan de kaarttafel of Jan van Cleeff stapte binnen. Hij was een jaar eerder met *IMP* begonnen, een bridgetijdschrift voor de betere speler. Een definitie waarvan overigens de grenzen lastig te trekken zijn. 'Ik rij zo meteen naar Genève,' zei Jan, 'het wereldkampioenschap is gisteren begonnen. Er is nog plaats in de auto.' Nu woont een van mijn vele zusters in Genève dus ik stak mijn vinger op. Anderhalf uur later reden we.

Tijdens dat wk gebeurde er iets merkwaardigs. De finale werd gespeeld tussen de Verenigde Staten en Duitsland. Maar al op de eerste ochtend van die wedstrijd ging het gerucht dat de Duitsers geen terechte finalisten waren. Ze zouden in de halve finale minder gescoord hebben dan hun tegenstander Canada. Maar door een administratieve fout toch in de finale zijn beland. Niemand in de perskamer kon er het fijne van vertellen. 'Wie zoekt dit nu eigenlijk uit,' vroeg ik Van Cleeff. 'Niemand denk ik,' zei hij.

Ik maakte voor het eerst kennis met het feit dat bridgejournalisten er nauwelijks in geïnteresseerd zijn om dingen uit te zoeken. Ze zijn geïnteresseerd in uitslagen, in mooie spelletjes, in vreemde biedsystemen. De technische kant van het spel. Maar human interest is niet hun sterke punt.

'Als ik die kwestie eens uit ga pluizen,' zei ik. 'Prima,' zei Jan, 'dan maken we daar een mooi artikel van voor het blad van de betere bridgeter.' En zo begon mijn loopbaan als inktkoelie in de bridgeterwereld.

Het artikel zelf kan ik u beter besparen. Het staat nogal bol met termen als 'konkelfoetzende captains' en 'niet ontvankelijke protesten'. Ik was een beginnend journalist en waande me Woodward en Bernstein in één persoon. Ten onrechte.

Ik geef u de inhoud in telegramstijl: kort voor het toernooi was de bridge-

telling gewijzigd. De Canadezen, met de oude telling nog in het hoofd, waren akkoord gegaan met een score die lager was dan waar ze recht op hadden. Daar kwamen de dombo's een dag later pas achter. Wat volgde was een juridische haarkloverij voor de arbitragecommissie. Hadden de heren niet beter moeten opletten? Hadden zij hun protest niet eerder moeten indienen? Was de score inderdaad onjuist? Had de scorer een fout gemaakt? Uiteindelijk trok Canada aan het kortste eind. Duitsland mocht de finale spelen tegen de Verenigde Staten en won twee dagen later goud.

Mijn zuster sprak er schande van. En zij niet alleen.

Na Genève bleef het een tijd stil aan mijn bridgefront. Ik had een baan bij het programma *Klokhuis* gekregen en toerde 's avonds door het land met theatervoorstellingen. Thuis hadden mijn vrouw en ik de handen vol aan twee dochters in de puberleeftijd.

Pas in het seizoen '93-'94 werd het rustiger. De kinderen het huis uit en het werk op een iets lagere pit.

Tijd voor het volgende artikel. Ik richtte mijn pijlen op de top van het damesbridge. Er werd niet gepresteerd en er klonk vaag gerommel als van een naderend onweer. Bovendien kende ik de meeste vrouwen van de Amsterdamse bridgeclub *Hok*. Dus had ik een voet tussen de deur.

Tante Bep en haar nichtjes

Onze nationale vrouwentop heeft vijftien jaar lang bestaan uit één ijzeren koppel: Van der Pas-Schippers en één ongekroonde koningin: Bep Vriend. Met wisselende partners en nevenparen zorgden zij voor de successen. De laatste jaren ging het bergafwaarts met het team. Dieptepunt waren de Europese Kampioenschappen in Menton. Dat toernooi en de nasleep ervan heeft bij een aantal betrokkenen voor traumatische ervaringen gezorgd. Hoe kon het zover komen en wat gaan we er aan doen?

Over de goede oude tijd vertelt Marijke van der Pas in haar kamer in het Bondsbureau: 'De eerste trainer die we van de bond kregen was Hans Kreijns, begin jaren tachtig. Dan zei je: Hans, ik kan niet op de training komen hoor, want ik ga naar een concert. Dan zei hij: "Concert? Wat moet je nou met een concert, spelen moet je." Je kan je hele leven nog naar concerten gaan. En dan moest er gespeeld worden, hè. Niet een stuk of wat handjes met analyse na afloop, zoals nu. Dat was er bij hem niet bij.

24 spellen op een avond was niks, minstens 30 spellen moest je spelen.

Mijn partner Elly Schippers denkt nog wel eens verlangend aan die tijd terug, want zij heeft veel handjes nodig om in vorm te komen. Veel spelen is ook belangrijk. Hans kon voor een goede sfeer zorgen, eveneens belangrijk natuurlijk. Het moest wel allemaal op tempo. Zat je in een wedstrijd na te denken over je speelplan, hoorde je ineens zacht gesnurk achter je, dan was ome Hans in slaap gevallen. Het ging hem allemaal niet snel genoeg hè. Theorie was niet echt aan hem besteed. Dan zei je: "Hans, Elly heeft 2♦ geopend, conventioneel, nou komt zij met 3♣, wat moet ik nou bieden?" Dan zei hij: "Hoe moet ik het weten, als je die malle conventies niet zou spelen had je het hele probleem niet eens gehad!" Dat was voor ons wennen, want wij waren trainingen van Garozzo gewend en dat was een en al theorie.'

Hans Kreijns praat over zijn tijd als bondscoach na een competitiewedstrijd in de eerste divisie: 'Oorspronkelijk was ik als damescoach in dienst van Volmac. Mijn voorganger Garozzo ook. Daarom heette het systeem dat hij introduceerde Volmac precisie. Later betaalde Volmac aan de bond en toen ben ik in dienst van de bond gekomen. Toen Volmac zich terugtrok als sponsor, ik meen in 1985, ben ik er ook mee opgehouden.

Natuurlijk moesten die meiden spelen. Waarom? Luister jongen, veel spelen is de enige manier om het spel onder de knie te krijgen, om table-presence te krijgen, om te ruiken wat er aan tafel gebeurt zodat ze je niet *mee de weg uit nemen*. We speelden ook om geld, dat stelde Volmac dan ter beschikking. Resultaten? We gingen in 1984 naar de Olympiade in Seattle. Wonnen we de round robin, waren we nog geen kampioen. Hadden die idioten bedacht dat er play-offs gespeeld moesten worden. Moet je nagaan, we hadden alle wedstrijden gewonnen, dan hoor je toch kampioen te zijn. Maar nee, wij moesten in de halve finale tegen Engeland. Toen werden we er afgeklapt. Aan theorie deden we nauwelijks, dat is zo. Niet omdat ik daar tegen ben, ik ben er helemaal niet tegen. Luister: ik heb indertijd Leufkens-Westra bij me thuis gehad, toen werd er over theorie gepraat, dagenlang. Maar wat moest ik met die meiden? Die waren theoretisch doormidden gezaagd door Garozzo, die waren verdomme ik weet niet hoe lang door Garozzo *door de midden* gezaagd. Wat moest ik dan nog? Spelen moesten ze.'

De naam is een paar keer gevallen: Benito Garozzo. In het seizoen '77/'78 werd de Italiaan door Volmac naar Nederland gehaald om onze nationale top te trainen. Toen de heren het wegens drukke werkzaamheden en wat al niet lieten afweten, concentreerde hij zich op de damestop. Hij bracht het paar Van der Pas-Schippers bij elkaar en leerde hun de Volmac-precisie. Ook speelsters als Van der Brom-Van Mechelen en Bep Vriend, toen nog

met Petra Kaas, zijn door hem getraind. Hij bleef in dienst tot de Olympische Spelen van 1980 in Valkenburg. Garozzo legde de grondslag voor de successen van de dames in de jaren 1980.

Donkere jaren

Onze enige international die dat ook al was in de donkere jaren vóór Garozzo is Bep Vriend. Zij vertelt daar over in een Amstelveense koffieshop: 'In 1973 kwam ik in de selectie met Petra Kaas. Die had ik op de club leren kennen. We moesten tegen allemaal oude taarten, nou ja, toen vond ik ze oud. Nou heb ik zelf die leeftijd. Met die vrouwen kon je de oorlog niet winnen, nee. Alleen Dicky Hoogenkamp was wel een goede speelster. Van training was geen sprake. Tot Garozzo niet. Je speelde eens in het jaar selectie en dat was dan de training. Bij Garozzo was het een soort precisie gebazen. Maar als je dat net als ik niet speelde, had hij toch nog veel nuttige tips. Door hem kwamen we verder. Daarna kwam Hans Kreijns dus. Onder hem hadden we het beste team waar ik ooit in gespeeld heb. Petra en ik met Marijke en Elly en als derde paar Laura (van der Brom) en Marijke (van Mechelen). Laura hield er midden jaren tachtig mee op. Dat is natuurlijk altijd een nadeel bij de vrouwen. Als ze kinderen krijgen, kunnen ze of willen ze geen tijd meer vrijmaken. Dat zag je later ook bij Anneke Simons. Laura probeert nu terug te komen in het nationale team, maar dat is erg moeilijk. Als je er zo lang uit geweest bent is het bijna ondoenlijk om het niveau weer op te pakken.'

Het wordt tijd de betrokken speelsters aan u voor te stellen. Onze gids in damesland is Chris Niemeijer, sinds 1987 bondscoach van onze vrouwen. Op een stormachtige avond geeft Niemeijer zijn streng maar rechtvaardig oordeel: 'Bep Vriend is waarschijnlijk onze beste speelster, betrouwbaar, heel vast, geroutineerd. Haar partner Carla Arnolds zorgt voor het bijzondere: aas-heer weg en toch slem bieden. Je hebt dan wel een Vriend nodig om dat slemmetje nog even binnen te brengen. Dat zie je vaak in partnerships. De grillige speler en de betrouwbare, bij Leufkens-Westra is het niet anders. Van der Pas-Schippers, hetzelfde geval: Marijke is analytisch mischien onze beste speelster. Helaas nogal lui, op de training zag je haar haast nooit (Vriend: 'Marijke van der Pas zou eens een lont in haar kont moeten krijgen'). Elly Schippers is het omgekeerde: een gemaakte speelster, geen natuurtalent maar gedegen, theoretisch goed en zeer vlijtig. Het koppel drijft erg op Elly. Speelt zij goed dan speelt Marijke ook goed, maar als de wind tegen zit dan gaat Elly op haar routine spelen. En dan duurt het

niet lang of het niveau van Marijke zakt ook. Mijn vrouw, Jet Pasman, en Anneke Simons hebben het een aantal jaren goed gedaan, ook nu zouden ze zich in het team kunnen spelen, maar dat boek is dicht omdat Anneke zich teruggetrokken heeft.

In 1989 werden Bakker-Gielkens het derde paar. Ine Gielkens heeft flair en routine, zij is precies het dekseltje dat op het potje Ellen Bakker past, want Bakker is in haar spel de Bank van Engeland. Sinds kort is Ellen er ook weer mee opgehouden: te druk met haar werk. Met dat soort tegenslagen heb je als bondscoach nu eenmaal voortdurend te maken.'

Hoe kwam Niemeijer eigenlijk aan zijn functie en hoe heeft hij die baan in de afgelopen jaren ingevuld? Niemeijer: 'Ik had in het verleden wel eens een en ander voor de bond gedaan. Eind jaren zeventig was ik een keer co-captain bij het open team en in '84 assisteerde ik Kreijns in Seattle. Ik hield me ook nogal met theorie bezig. In '85 en '86 verzorgde ik trainingen met Cees Sint. Van lieverlee ging Cees zich meer met de jeugd bemoeien en ik trainde de dames. In '87 kwam dan die aanstelling van de bond. Tja, hoe pakte ik dat aan? Ik nodigde paren, van wie ik wist dat ze goed waren, uit voor de selectie, er kwamen stukjes in het bondsblad en verder was het: hoort zegt het voort. Ik begon in september soms wel met veertien paren; daar zat rijp en groen tussen. Op zo'n avond kregen ze eerst een uur theorie. Daar kon je op alle niveaus wat aan hebben. Een voorbeeld: je hebt een huis-tuin-en-keuken-hand met vijf hartens en vier ruitens en een punt of veertien. Je opent 1♥, partner zegt één sans, jij 2♦. Nou komt je maat met 2♠. Ja ik zie je al kijken van wat moet ik met dat 2♠-bod? Op dat soort dingen ging ik dan in. Daarna moest er gespeeld worden, zo'n veertien handjes. Daar zaten acht spellen bij die ik gelegd had, vaak met een bepaald thema. Daar praatte ik na afloop over en op grond daarvan gaf ik huiswerk mee. Eind december viel de bijl. Dan stuurde ik zo'n acht paren waar ik het niet in zag naar huis. Die gaf ik dan een brief met mijn argumenten. Dan vloeiden er wel eens tranen natuurlijk. Het was voor die groep ook frustrerend dat het nationale team eigenlijk al vaststond. Bep met partner, Marijke en Elly en bijvoorbeeld Jet en Anneke als derde paar. 'Waar trainen we voor?' vroegen ze dan. Dan zei ik: in de eerste plaats om een betere speelster te worden en bovendien, het nationale team staat niet voor eeuwig vast. Toen Jet en Anneke wegvielen, kregen Bakker-Gielkens hun kans. Die heb ik jaren op training gehad. Het was wel vervelend dat die grote groep de topspelsters zo weinig te zien kreeg. Die kwamen vóór Kerstmis nauwelijks. Iemand als Van der Pas na Kerstmis trouwens ook niet.'

Kinderachtig

Van der Pas: 'Ik had al die avonden in mijn agenda staan. Kwam een van de eerste trainingen Elly niet opdagen. Toen heb ik al die avonden weer geschrapt. Dat was misschien kinderachtig van me, vanwege een zo'n keer, maar ik kon het gewoon niet opbrengen, daar kwam het op neer.'

Vriend: 'Voor de kerst zat je ooit tegen tweede- of eerste klasparen te spelen. Wat schoot ik daar mee op. Misschien hadden ze vanaf september al zo'n A-selectie moeten hebben. Maar ja, wij waren al blij dat er een bondscoach was.'

Niemeijer weer: 'Een voordeel voor die top was wel dat ze thuis een man hadden die er ook iets van kon. Dat is een enorme stimulans. Ga maar na, iedereen die de afgelopen tien jaar een tijd lang tot de vaste keuze hoorde had thuis een man van minstens meesterklasseniveau. Het klinkt cynischer dan ik bedoel maar het is voor de toekomst van het vrouwenbridge interessant om te weten wie de nieuwe mevrouw Westra wordt. Het omgekeerde geldt ook: een huisvrouw uit Terneuzen komt nooit in het nationale team, hoeveel talent ze ook heeft. Tenzij ze bereid is om wettelijk naar een sterke clubavond in bijvoorbeeld Tilburg of Utrecht te gaan. En dan moet ze ook nog regelmatig op bondstrainingen verschijnen. Maar als je man en kinderen hebt en in Zeeuws-Vlaanderen woont is dat allemaal niet op te brengen.'

Mannen

Over mannen gesproken, hoe staat het eigenlijk met het niveau van onze dames in vergelijking met de heren, of zoals het officieel heet in vergelijking met de open klasse? Niemeijer: 'Als zij op hun top zijn, zijn ze ook wel van meesterklasseniveau. En die top moet je er zien uit te halen.'

Die mening wordt niet door iedereen gedeeld. Een kleine steekproef. Kees Tammens (ex-international): 'Als je over vrouwenbridge praat, dan praat je over Bep Vriend. Misschien een beetje over Van der Pas-Schippers maar dat paar kachelt nogal achteruit, geloof ik. De rest? Ik dacht dat je een serieus gesprek wilde voeren.'

Toine van Hoof, bridgededewerker van *de Volkskrant*, stelt zich aanvankelijk gereserveerd op: 'Ik ken de ins en outs van de vrouwentop omdat ik tot voor kort in de ВСТ (begeleidingscommissie topbridge) zat. Ik zou het niet correct vinden die informatie te verschaffen.'

Laat de lezer zich geen zorgen maken, die informatie komen we in dit artikel uit andere bronnen wel aan de weet. Over het niveau wil Van Hoof

wel wat kwijt: 'Wat hebben die vrouwtjes nou gewonnen? Ze zijn in internationale toernooien een paar keer tweede geworden and that's it. Luister: haal uit Delft acht wiskundestudentes met kaartgevoel, ga er vier jaar mee aan de slag en je blaast het vrouwenteam van de tafel. Want laten we wel zijn, zo'n derde paar als in Menton dat is toch een handicap. Die vrouwtjes kunnen niet kaarten.' Zelfs onze first lady klinkt somber als het niveau ter sprake komt.

Vriend: 'Als je ziet wat we nationaal gewonnen hebben, dan is dat gewoon te weinig. Eén keer Hoecht Scheveningen en één keer het EGBC-toernooi in Groningen.'

Toernooien

Wat kun je als coach eigenlijk doen tijdens toernooien? Hoe liggen de verhoudingen binnen het team en zijn begeleiders? Niemeijer: 'Wat de meeste mannen niet weten, jij ook niet denk ik, is dat je zo'n toernooi eigenlijk moet zien als één lange wedstrijd. Het is ontzettend moeilijk om in te grijpen als de trein bergafwaarts gaat. Het team zit dan niet te wachten op potverdorie dit of dat. Je hebt een soort achtergrondtaak. Je adviseert de captain over de opstelling, je maakt analyses waar de speelsters na afloop hun voordeel mee kunnen doen, je bekijkt de systemen van de tegenstanders van de volgende wedstrijd. Je zegt: 'Jongens dat paar speelt Flannery; volgens mij kunnen jullie het beste zus of zo verdedigen.' Bij dit alles moet je niet vergeten dat een coach geen officiële status heeft, in tegenstelling tot de captain. Misschien zou je met mijn vrouw moeten praten (Jet Pasman), die is een aantal jaren non-playing captain geweest. Als ze wil praten tenminste, daar bemoei ik me niet mee.'

Het kost inderdaad de nodige moeite Jet Pasman tot een gesprek te verleiden. Uiteindelijk komt het tot een ontmoeting in het Amsterdamse denk-sportcafé Twee Klaveren.

Pasman: 'In 1989 zat ik zonder partner doordat Anneke er mee opgehouden was. Het team heeft mij toen gevraagd als captain. Ik vroeg Paul Erich mee als co-captain want hij had vaker met dat bijltje gehakt. Ik leerde zo'n beetje wat mijn rechten en plichten waren en verder wachtte ik maar af wat er op me afkwam. Mijn debuut was Turku, het EK. Dat ging lekker, we werden tweede en kwalificeerden ons voor het WK in Perth. Daar zijn we ook tweede geworden. Het ging er in het team nogal meidenachtig toe, toen ik captain was. Ik ben vrij fanatiek en impulsief. Dan riep ik: "Hoe kan je verdomme nou 2♠ bieden." Dan vloeiden er wel eens tra-

nen. Een captain moet dat ook niet doen natuurlijk. Maar dan kon ik me niet inhouden hè. Ellen Bakker heeft me wel eens tot de orde geroepen: "Dat kan je niet maken Jet." Dan schrok ik me rot en bood mijn excuses aan. In Perth hadden we ook zo'n meidengeval. Ik keek tijdens een wedstrijd achter Marijke Van der Pas, want je moest haar hand wel eens vasthouden. Elly Schippers kon wel voor zichzelf zorgen. Enfin, er komt een biedverloop en Marijke biedt 3♦, dat legde Elly als splinter uit, dat was ook de afspraak. Maar Marijke had geen splinter. Een hoop gedoe maar we kwamen goed weg met dat geval. Twee dagen later: precies hetzelfde biedverloop, weer drie ruiten van Marijke terwijl ze geen splinter had. Dat was een psyche, zei ze toen. Wou natuurlijk niet toegeven dat ze twee keer dezelfde fout had gemaakt. Er kwam een protest, er kwam een appeal en nota bene op onze vrije dag moesten we 's ochtends voor de commissie verschijnen. Wij de halve nacht bij mekaar: wat moeten we nou, wat moeten we nou? Toen zei Marijke: "Jongens, ik ga voor die commissie niet staan liegen, zo zit ik niet in elkaar hoor." Dat was iedereen met haar eens. Goed, de volgende dag biecht ze eerlijk op dat ze zich vergist had. Zei die commissie: "Ach mevrouw, dat wisten we toch allang."

Hadden we voor niks onze nachtrust gemist! Het geintje kostte ons trouwens wel anderhalf victorypoint.'

Slopend

'Zo'n internationaal toernooi is slopend hoor. Je wordt steeds vermoeider, je neus gaat lopen, je ogen gaan tranen en de tiende dag weet je niet eens meer dat de aas de hoogste van het spel is. Je hebt je nachtrust wel nodig, behalve Ine Gielkens dan. Die bleef 's avonds nog wel eens aan de tap hangen. Dan zei ik de volgende dag: hoe laat is het geworden vannacht, Ine? Zei zij: "Jet, het is voor je gemoedsrust beter dat je dat niet weet." De speelsters zelf hebben natuurlijk ook invloed. Vooral op wie er meegaan naar de grote toernooien. Dat was ook zo toen ik nog speelde.

In '87 kwam Bep Vriend zonder partner te zitten, maar wij wilden haar er natuurlijk graag bij houden. Tijdens een EEG-toernooi was Carla Arnolds opgevallen. Die speelde toen in een of ander B-team. Is dat niks voor jou, Bep? vroegen wij. "Zou kunnen," zei Bep. Toen zijn we met zijn drieën, Bep, Anneke en ik Carla Arnolds een aanzoek gaan doen tijdens een competitiewedstrijd. Zo is dat partnership ontstaan. Meidenachtig, ja!'

Breuk

Wat ging er nu eigenlijk mis in Menton? Even de kale feiten: bij de laatste Europese kampioenschappen speelde Nederland slecht. Een zevende plaats. Na dat toernooi schreef debutante Agnes Snellers na overleg met de anderen een evaluatieverslag waarin ook het functioneren van coach en captain aan de orde werd gesteld. Mede naar aanleiding daarvan kwam er een discussie op gang die er uiteindelijk toe leidde dat het team met coach en captain brak.

Pasman: 'Om te beginnen dit: ik heb sinds '89 de prestaties achteruit zien gaan. Ik zag ze ieder jaar achteruitgaan. Dan zei ik wel eens dat we vers bloed nodig hadden. Dat we selectiewedstrijden moesten gaan houden. Dat viel bij de oude garde natuurlijk niet goed. Daar waren wel eens ruzies over. En dan in Menton misten we Bakker-Gielkens. Bakker is een zeer sterke speelster en Ine had je nodig voor de sfeer. Ik heb heisa genoeg met haar gehad. Als het slecht ging schreeuwde ze moord en brand, maar dat klaarde wel de lucht op. Ikzelf ben niet het type dat de boel bij elkaar roept en dan met de vuist op tafel gaat slaan. Ik ben meer Moeder de Gans. En in Menton bleven al die spanningen en strubbelingen onderhuids. Dat rook je, dat voelde je. Ik had misschien moeten ingrijpen maar daar ben ik niet zo'n ster in. Wat dat betreft miste ik Ine heel erg.'

Snellers ('Mag ik het voor publicatie even lezen?'): 'Laura van der Brom en ik mochten als derde paar mee naar Menton. Na een soort kwalificatietoernooi in Portugal. Waarom wij? Ik ben ervan overtuigd dat de coach een aantal aspecten heeft meegenomen in zijn wegingsproces. Mijn ervaringen bij die toernooien kwalificeer ik als negatief. Geen teambespreking vooraf, geen teamgeest. Kijk, je hebt buitengewone mazzel tijdens een toernooi en ook in het leven als de wind nooit eens tegenzit. Als het wel eens tegenzit, getuigt het van kracht om die wind te laten draaien. Die kracht bouw je op. Daar moet je vóór een toernooi mee beginnen, anders ben je te laat. Er moet een teambuilding komen. Mensen moeten vertrouwen in elkaar krijgen. Nu was er soms niet eens vertrouwen in de eigen partner. Tussen Elly en Marijke is er zoveel dat nooit is uitgesproken. Er was ook geen rust in het team, zelfs het uitslaan ging kippenhokachtig. De een schreeuwde naar de ander. Of Jet riep: 'Jongens, we halen het niet meer,' terwijl er toch nog wel kansen waren. Het onbreekt mij niet aan respect voor wat Jet en Chris voor het vrouwenbridge gedaan hebben, zeker niet. Maar ik vond dat een aantal dingen anders kon en moest. Dat heb ik in een analyse op papier gezet. Ik heb hier een kopie voor u.'

Het stuk komt er in het kort op neer dat er meer aandacht moet komen

voor teamgeest en motivering van speelsters. Er moet een A-selectie komen met een vaste trainer, die ruimte laat voor gasttrainers. Er moet getraind worden tegen sterke teams en de bond moet daar geld voor vrij maken. En ten slotte: de groeps- en individuele begeleiding van de oude coach en captain wordt negatief beoordeeld.

In Tilburg ten huize van Carla Arnolds komt het ten slotte tot een breuk. Niemeijer: 'Bep Vriend nam het woord en zei: "Het team heeft besloten met jullie te breken." Er werd ook nog een artikel uit het bondsblad bijgehaald waarin ik vraagtekens had gezet bij het functioneren van de oude garde. Tja, in Menton was het niet goed gegaan. Wij gingen altijd nogal open met elkaar om en dat was daar niet goed mogelijk. De gevoeligheid voor kritiek is bij spelers nu eenmaal omgekeerd evenredig aan de stand op de ranglijst. Maar los van dat alles, ik kon het wel begrijpen. Op een gegeven moment raak je wat op elkaar uitgekeken, dan is er behoefte aan een nieuw gezicht, dat snap ik wel.'

Vriend: 'Dat artikel deed er niet zoveel toe. Het waren meer allerlei dingen die volgens ons anders konden. Laat ik het zo zeggen: de rek was er een beetje uit, zoiets kan toch?'

Gielkens (aan de tap van het Amsterdamse tafeltenniscentrum): 'Ik was er in Menton niet bij en dus in Tilburg ook niet. Maar volgens mij is het schandelijk wat er in Tilburg gebeurd is, schrijf maar op: schandelijk.'

Van der Pas: 'De aanloop naar Menton was niet goed. Chris kon geen goede tegenstanders vinden; hij was ook veel tijd kwijt met het vinden van een derde paar. Maar laat dit gezegd zijn: wij speelden als dweilen in Menton, ikzelf niet uitgezonderd. Die fout moet je toch bij jezelf zoeken. Het ging er wel altijd kakelig aan toe, "waarom bied je nou zus of zo." Maar dan dacht je: zo zijn Chris en Jet. Maar door die Agnes Snellers ging je dan denken dat het misschien ook anders kon.' Het is even stil en dan vervolgt Marijke: 'Er kwam één ding bij: Chris en Jet hadden herhaaldelijk laten blijken dat ze het niet meer zo zagen zitten met de oude hap. Dus je plaats in het team kwam langzaam op de tocht te staan. Zoiets speelt een rol. Daar moet je eerlijk in zijn, vind ik. Anders zit je jezelf dingen wijs te maken en daar heb ik geen trek in.'

Als ik later die dag Agnes Snellers vraag of de angst voor het verlies van een basisplaats bij deze of gene een rol heeft gespeeld, ontkent zij dat heftig: 'Dat had er absoluut niets mee te maken.'

Pasman: 'Zoiets kun je nooit bewijzen natuurlijk. Het zal er ook wel mee te maken hebben, die leeftijd. Ik weet dat niet zeker. Ik heb genoeg gedacht: ik had meer zus of minder zo moeten doen. Je zoekt de fout toch in

de eerste plaats bij jezelf. Maar laat ik dit zeggen: ik ben enorm blij met die uitspraak van Marijke. Ik vind het moedig dat ze dat heeft durven zeggen. Verdomme, het is al maanden geleden, maar het is voor het eerst dat ik erover praat, Joost. Het is verdorie voor het eerst dat ik erover praat, jongen.'

Einde Menton, exit Pasmaan. Niemeijer blijft aan als coach van de B-dames en de aanstormende jeugd. En er is een A-selectie gekomen onder leiding van Ed Hoogenkamp. Hoe moet het nu verder met de dames. Wie moeten in de toekomst de kar gaan trekken?

Van der Pas: 'Ik heb een gozer thuis, ik ga meewerken aan bridgereizen, ik doe dingen voor de bond. Dat laat ik niet schieten. Als ik ondanks dat opgesteld word: fijn. En anders niet.'

Niemeijer: 'Er zit in mijn selectie een heel jong koppel uit Twente. Misschien is dat iets voor de langere termijn. Verder mogen we iets verwachten van Verbeek-Van Zwol. Misschien ook Snellers-Van der Brom. Agnes zou wat beter met kritiek moeten leren omgaan. Zeg je: waarom bood je nou 4♣ dan komt zij de volgende dag vertellen dat ze de hand aan vijf experts heeft laten zien van wie er drie 4♣ een verdedigbaar bod vonden. Dat schiet niet op natuurlijk.'

Dromen

Vriend: 'Ja, groeien, groeien, we kunnen allemaal nog wel groeien. Die meiden moeten eens ophouden met dat idiote gedoe. Dromen van zes als er nauwelijks vier in zit. Ophouden met dat gerommel in de hoofdklasse of tweede divisie. Ze moeten eens prestaties gaan neerzetten, met sterke kerels gaan spelen. Maar ik heb misschien makkelijk praten. Ik speel in de meesterklasse. De paren met mijn man (Anton Maas) en de viertallen met Willem Gosschalk. Enfin, we hebben nu een nieuwe selectie. We zijn met zijn allen nog een weekend op Papendal geweest, we hebben gewaterpolo en zo. Voor mij hoeft dat niet, maar kwaad kan het ook niet. Laten we maar afwachten.'

Snellers: 'Dat weekend op Papendal heb ik als erg positief voor de teambuilding ervaren.'

Gielkens: 'Op Papendal ben ik ook geweest. Kwamen ze me om negen uur 's ochtends wakker maken voor een spelletje. Daar ben ik altijd voor te porren. Bleek het een spelletje golf of waterpolo of zoiets te zijn. Godsamme, laten ze me liever een pak kaarten in mijn handen duwen.'

Voorzichtig

De nieuwe bondscoach Ed Hoogenkamp is voorzichtig: 'Ik kan moeilijk beoordelen hoe de krachtsverhoudingen in de selectie precies liggen. Misschien komt er iets door van de groep van Chris. Ik heb ook geprobeerd Bakker terug te halen maar haar werkgever wilde niet meewerken. Jammer. We spelen tegen mannenteams ook om geld (waar hebben we dat meer gehoord?). We zijn een weekend met zijn allen weg geweest. Ook nuttig. De oude garde? Ik ben niet altijd even gelukkig met de manier waarop Elly en Marijke intern functioneren. Meer wil ik daar voorlopig niet over kwijt. Een opstelling kan ik nog niet geven, dat moet je begrijpen.'

Dat begrijp ik. Die opstelling blijft een moeilijk geval.

Alleen Martine Verbeek heeft er één kant-en-klaar: 'Een nieuw en gezellig team, geef dat eens een kans. Ine (Gielkens) met Els (Witteveen), Connie (van Moorst) met Henny (Broek) en Wietske en ik.'

Die mening vindt weinig aanhang. Een enquête onder de betrokkenen levert een grote meerderheid op voor Vriend-Arnolds en Verbeek-Van Zwol. Aan het noemen van een derde paar waagt bijna niemand zich.

Misschien is dat derde paar ook niet zo belangrijk. Ons ijzeren koppel vertoont ernstige materiaalmoetheid. En verder bestaat de top van '93 alleen nog uit de ongekroonde koningin met haar opvolgster Carla Arnolds. En na hen is het stil, heel lang stil.

Grand old lady

Eén spelletje. Om te laten zien dat het niet over kinderen gaat als we het over onze damestop hebben. Eén spelletje als een hommage aan onze grand old lady ('Toch geen bezwaar tegen de term grand old lady, Bep?' 'Natuurlijk niet Joost, dat ben ik toch ook'). Eén spelletje om in haar alle dames te eren die zo aardig waren aan dit artikel mee te werken.

1991, Killarney, EK Damesparen. Tegenstanders zijn Beate (Pony) Nehmert en Waltraud Vogt uit Duitsland.

W/N

	♠ H 7 2	
	♥ V 9 5 4	
	♦ H 9 8 6	
	♣ A 9	
♠ A B 8 6	<div style="display: inline-block; text-align: center; width: 20px; height: 20px; border: 1px solid white;"> N W O Z </div>	♠ 9 4
♥ H		♥ 10 7 2
♦ A 3		♦ V 10 7 2
♣ H B 8 7 6 2		♣ V 5 4 3
	♠ V 10 5 3	
	♥ A B 8 6 3	
	♦ B 5 4	
	♣ 10	

West	Noord	Oost	Zuid
<i>Nehmert</i>	<i>Arnolds</i>	<i>Vogt</i>	<i>Vriend</i>
1♣	pas	pas	1♥
1♠	2♠	3♣	3♥
pas	4♥	pas	pas
pas			

Een aangetrokken contract. West startte een kleine klaveren voor het aas. Bep geloofde niet meer in een heer bij oost en sloeg troefaas, trok troef en elimineerde de klaveren. Ze speelde een kleine ruiten uit de hand. West was wakker en stapte op met het aas en speelde ruiten terug. Klein op tafel, vrouw bij oost. Schoppen negen uit oost, Bep de vrouw! West zat ingegooid. Wie het spel wat dieper analyseert, komt tot de conclusie dat west op de derde troefronde al in afgooiproblemen kwam. Zaaltop, 4♥ geboden en gemaakt. Bravo!

EPILOOG

Hoe het verderging: Elly Schippers en Carla Arnolds trokken zich enige jaren later terug uit de damestop. Tante Bep en Marijke van der Pas vormden het nieuwe koningskoppel. Anneke Simons meldde zich na lange afwezigheid aan het front en ging weer spelen met Jet Pasman. Verbeek-Van Zwol werden uiteindelijk het derde paar in Oranje. Nieuwe samenstelling: Vriend-Van der Pas, Pasman-Simons en Verbeek-Van Zwol. Dat team heeft de tweede helft van de jaren negentig min of meer onafgebroken voor Oranje gespeeld. Bep Vriend speelt als enige al tientallen jaren onafgebroken in ons nationale damesteam en zal dat blijven doen tot lang na haar

begravenis. Ed Hogenkamp hield het niet lang vol als coach. Hij werd opgevolgd door zijn voorganger: Chris Niemeijer.

Ten slotte: de gesprekken met Agnes Snellers liepen erg stroef. Zij was ook de enige die ik niet persoonlijk kende. Maar in één opzicht heeft Snellers gelijk gekregen: een A-selectie met een vaste trainer die traint tegen sterke tegenstanders. Op die manier heeft onze nationale top bij de heren vanaf 2003 inderdaad aan de weg getimmerd.